

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

Vlaams Belang

tegen

De Tijd

Met een mail van 16 maart 2022 dient de heer Jonas Naeyaert, persverantwoordelijke van Vlaams Belang, een klacht in tegen De Tijd en journalist Wim Van de Velden. Aanleiding is een artikel van 11 maart op tijd.be en van 12 maart in De Tijd onder de titel *Over paljassen en Poetin-fans*. Algemeen hoofdredacteur Isabel Albers, hoofdredacteur Peter De Groote en journalist Wim Van de Velden antwoorden met een mail van 29 april, waarop Jonas Naeyaert reageert met een mail van 16 mei en Isabel Albers, Peter De Groote, Wim Van de Velden en juridisch raadgever Sophie Van Iseghem opnieuw repliceren met een mail van 31 mei 2022.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 4 oktober 2022. Jonas Naeyaert en advocaat Piet Noë woonden de hoorzitting bij voor Vlaams Belang. Voor De Tijd waren Peter De Groote en Sophie Van Iseghem aanwezig.

DE FEITEN

Het artikel is een opiniestuk over de relaties tussen rechts-radicalen partijen uit verschillende Europese landen en de Russische president Poetin en over de manier waarop die partijen daarvan afstand proberen te nemen sinds de Russische inval in Oekraïne. Daarbij komt ook Vlaams Belang ter sprake.

Over Vlaams Belang schrijft de journalist onder meer: “Wat andere rechts-radicalen partijen niet aandurfden, deed het Vlaams Belang wel. Het stuurde waarnemers naar het Krim-referendum, dat de annexatie door Poetin moest legitimeren.”

Daags na publicatie verscheen online onder het artikel: “In een reactie zegt het Vlaams Belang dat de partij de waarnemers niet zelf gestuurd heeft en dat de toenmalige mandatarissen ‘op eigen houtje’ het Krimreferendum bijwoonden. De partij heeft de actie toen veroordeeld, luidt het. Het Vlaams Belang zegt voor de missie niet betaald te hebben.”

Hetzelfde naschrift verscheen ook in de eerstvolgende editie van de krant.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAGER zegt dat de passage over de waarnemers bij het Krim-referendum feitelijk fout is en dat de redactie deze fout, ondanks een verzoek van klager, niet correct heeft rechtgezet.

In het artikel zit niet enkel een algemene negatieve ondertoon, maar ook een grote feitelijke fout. Het Vlaams Belang stuurde nooit iemand naar de Krim. De partij betwist dit expliciet en beklemtoont dat de individuele toenmalige parlementsleden die de Krim bezochten, dit deden op eigen houtje en zonder de partij in te lichten. De partij heeft de missie onmiddellijk veroordeeld en de betrokkenen hebben zich moeten verantwoorden bij toenmalig voorzitter

Annemans, zoals toen in de media verschenen is. De passage is een manifest foute bewering zonder enig bewijs. De drie mandatarissen hebben achteraf geen verkiesbare plaats meer gekregen.

De persverantwoordelijke van de partij heeft de redactie geconfronteerd met deze duidelijke en manifeste fout, maar die heeft ze niet loyaal rechtgezet. Ze heeft de bepalingen over het verwijderen van foutieve feitelijke gegevens en het duiden van de fout en de bijhorende rechtzetting niet uitgevoerd. Ze had de tekst moeten corrigeren en de fout uitdrukkelijk moeten benoemen, erkennen en herstellen. Dat is niet gebeurd.

De redactie heeft aan de hand van een asterisk enkel een verduidelijkende noot toegevoegd met een reactie van de partij. Maar dat had de partij niet gevraagd. Ze vroeg een rechtzetting. De toegevoegde tekst insinueert dat het om een louter subjectieve mening gaat, wat blijkt uit de woordkeuze en de formuleringen “..., zegt het Vlaams Belang” en “..., luidt het”.

De Tijd levert geen bewijs en vermeldt geen bron voor het feit dat de partijleiding toestemming zou hebben gegeven voor de missie naar de Krim. De redactie heeft van een veronderstelling een feit gemaakt. De Tijd zegt dat Vlaams Belang zich pas na de missie heeft gedistantieerd van de betrokkenen, maar aangezien de partijleiding voorafgaandelijk niet op de hoogte werd gebracht van het bezoek, was het onmogelijk om dat voor de missie te doen.

De Tijd verwijst naar het principe van wederwoord, maar klager had geen wederwoord gevraagd, wel een rechtzetting van de fout, waarbij volgens de Code de journalist de fout erkent en de rechtzetting publiceert. En zelfs als had de redactie zich willen beroepen op het principe van wederwoord, dan nog had ze dit loyaal moeten doen, maar ook dat is niet gebeurd. Ze heeft zelf een wederwoord gefabriceerd en het zodanig gebracht dat geen lezer het gelooft. Zo wordt het wederwoord een loutere ontkenning die verzandt in een ja-neen-spelletje.

DE TIJD

De woordvoerder van Vlaams Belang heeft op de dag van publicatie gebeld naar de redacteur en de hoofdredactie om te betwisten dat de partij de mandatarissen naar de Krim had uitgestuurd. Volgens de partij gingen ze volledig op eigen houtje. De redactie heeft geconcludeerd dat een nuance ontbrak en heeft de reactie meteen onder het artikel op de website geplaatst en opgenomen in de eerstvolgende editie van de krant.

De reactie is in alle transparantie gepubliceerd. Maar de redactie had goede argumenten om de passage in het artikel niet te schrappen en te vervangen door de volgens klager enige juiste tekst dat ‘de Vlaams Belang mandatarissen op eigen houtje naar de Krim trokken’. Een tekst onderaan het artikel is transparanter dan een passage wissen of vervangen, en inhoudelijk zijn er goede argumenten om de reactie te publiceren zoals gebeurd is.

De discussie gaat over de vraag of de toevoeging die Vlaams Belang vroeg een feit is of niet. Vlaams Belang vroeg om het feit toe te voegen dat de mandatarissen “op eigen houtje” naar de Krim trokken. Maar dat is geen feit, wel het standpunt van Vlaams Belang. Er bestaat op zijn minst gereede twijfel over de frase ‘op eigen houtje’ of ‘op eigen initiatief’ en de redactie onderschrijft deze frase journalistiek niet. Ze kan het er niet mee eens zijn dat het feitelijk waar is dat de mandatarissen op eigen houtje en zonder medeweten van de partij naar de Krim getrokken zijn. Daardoor was het niet mogelijk om het artikel in die zin aan te passen.

Een feitelijke rechtzetting gaat immers over fout of juist, zwart of wit. Maar het gaat niet om een feit en er zijn redenen om te twijfelen aan de versie dat de mandatarissen geheel op eigen houtje en zonder medeweten van de partij naar de Krim gingen. Het betreft drie nationale mandatarissen die behoorden tot de inner circle van de partij en zeer dicht bij de toenmalige partijtop stonden. De week voor hun vertrek was er al debat over het feit dat Vlaams Belang gevraagd werd als waarnemer op de Krim en dat een aantal mandatarissen zouden afreizen, met ook al een reactie van toenmalig voorzitter Annemans. Het klopt dus niet wat de partij zegt dat ze pas kennis heeft genomen van de missie nadat de drie terug thuis waren. Als de voorzitter tegen de missie was, is de vraag waarom hij zich niet vooraf heeft verzet. Maar de toenmalige en huidige partijleiding hebben zich pas na de missie ervan gedistantieerd. En de kwestie die het artikel belicht is dat de drie op de Krim waren namens Vlaams Belang en dat Vlaams Belangers zich leenden om de annexatie van de Krim te legitimeren.

Na terugkeer veroordeelde de toenmalige voorzitter de missie en zei dat nog bekeken zou worden of er acties zouden komen tegen de drie mandatarissen. Die zijn er nooit gekomen en sommigen van hen reisden een jaar later, in 2015, af naar het regime van president Assad in Syrië en in 2016 naar de partij Gouden Dageraad in Griekenland. Het schept gerede twijfel bij de frase ‘op eigen houtje’ als mandatarissen drie opeenvolgende jaren ongeremd kunnen afreizen naar gebieden waar de partijtop het niet mee eens is.

Aangezien er op basis van hogervermelde argumenten heel veel twijfels zijn of het een feit is dat de mandatarissen op eigen houtje het Krim-referendum bijwoonden, kon de redactie de tekst journalistiek niet rechtzetten door dit te schrijven. Het gaat niet om een feit en de tekst behoeft bijgevolg geen feitelijke rechtzetting. Maar de redactie heeft het standpunt van Vlaams Belang wel onmiddellijk en transparant toegevoegd.

Ten slotte gaat het om een opiniestuk, waarbij de journalist een grotere mate van vrijheid heeft om zijn mening te geven en om conclusies te trekken uit de feiten dan in zijn feitelijke berichtgeving. In dit opzicht kon de journalist schrijven dat Vlaams Belang waarnemers stuurde. De journalist dwingen om het artikel aan te passen, zou in strijd zijn met het principe dat een journalist zijn onafhankelijkheid moet bewaren en elke druk moet weren.

BESLISSING

De Tijd maakt aannemelijk dat er elementen zijn om redelijkerwijs te twijfelen aan het feit dat de drie mandatarissen louter op eigen initiatief, geheel buiten de partij om en zonder enig mandaat van de partij als waarnemer naar het Krim-referendum zijn gegaan. Gegeven die context strookt het met de Code om de vraag van Vlaams Belang te behandelen als een vraag tot wederwoord (art. 7) en niet als een rechtzetting (art. 6). Overeenkomstig het principe van wederwoord heeft De Tijd het artikel aangevuld met de gegevens die door Vlaams Belang werden aangebracht over de eerdere reactie van de partij op de missie van de drie mandatarissen. De Tijd heeft die informatie vormelijk en inhoudelijk loyaal gepubliceerd op de website en in de krant en zo het principe van wederwoord loyaal toegepast.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is ongegrond.

Brussel, 10 november 2022